

İŞ HİJYENİ ÖLÇÜM, TEST VE ANALİZİ YAPAN LABORATUVARLAR HAKKINDA YÖNETMELİK

Kapsam :

6331 sayılı İSGK kapsamındaki işyerileri ile bu işyerlerinde İş hijyeni test ve analizleri yapacak kişi ve kuruluşları kapsar.

Kapsam dışı :

- Kendi işyeri ve çalışanlarına yönelik iç kontrol amacıyla iş hijyeni ölçüm test ve analizi yapan laboratuvarlar,
- İSGÜM laboratuvarları,
- TAEK kendi mevzuatı çerçevesinde gerçekleştirdiği iş hijyeni ölçüm test ve analizler,
- Çalışanlardan alınan biyolojik numuneler üzerinde yapılan ölçüm test ve analizler ve çalışanın sağlık durumunu belirlemek üzere yapılan ölçüm test ve analizler

Dayanak maddeleri :

10., 30. ve 31. Maddeler

Akreditasyon: Laboratuvarların, muayene ve belgelendirme kuruluşlarının ulusal ve uluslararası kabul görmüş teknik kriterlere göre **değerlendirilmesi**, **yeterliliğinin onaylanması** ve **düzenli aralıklarla denetlenmesini**,

Akreditasyon Kurumu: Türk Akreditasyon Kurumunu (TÜRKAK) veya Avrupa Akreditasyon Birliği, Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği ve Uluslararası Akreditasyon Forumu ile karşılıklı tanınma anlaşması imzalanmış akreditasyon kurumlarından birisini,

Deney personeli: İş hijyeni ölçüm, analiz, test, numune alma işlemlerini gerçekleştiren laboratuvar tarafından yetkilendirilmiş kişiyi,

İş hijyeni ölçüm, test ve analizi: Çalışma ortamında bulunan, çalışanların sağlığını olumsuz yönde etkileyebilecek her türlü fiziksel (gürültü, titreşim, aydınlatma, iyonlaştırıcı olmayan radyasyon, vb.), kimyasal (toz, gaz, buhar vb.) ve biyolojik, (virüs, bakteri, mantar, vb.) etkenlerin nicelik ve nitelik tayininin yapılmasını,

Kalite yöneticisi: En az dört yıllık lisans eğitimi veren Mühendislik, Fen, Tıp, Veteriner, Ziraat, Eczacılık, Su Ürünleri Fakülteleri ile Fen Edebiyat Fakültelerinin Fizik, Kimya ve Biyoloji Bölümleri veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurtdışındaki veya yurtdışındaki öğretim kurumlarından mezun olmuş ve laboratuvar yönetim sistemi kurulmasından, uygulanmasından, iyileştirilmesinden, tespit edilen eksik ve/veya uygunsuzlukların yönetime bildiriminden sorumlu kişiyi,

Laboratuvar: İş hijyeni ölçüm, test ve analizi yapmak üzere kurulmuş, özel veya kamu kurum ve kuruluş laboratuvarını,

Laboratuvar yöneticisi: En az dört yıllık lisans eğitimi veren Mühendislik, Fen, Tıp, Veteriner, Ziraat, Eczacılık, Su Ürünleri Fakülteleri ile Fen Edebiyat Fakültelerinin Fizik, Kimya ve Biyoloji Bölümleri veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurtiçindeki veya yurtdışındaki öğretim kurumlarından mezun olmuş, işhijyeni ölçüm, test ve analiz sonuçlarından ve laboratuvarın yönetiminden sorumlu kişiyi,

Ön yeterlik belgesi: İş hijyeni ölçüm, test ve analizi kapsamına giren metotlardan **henüz akreditasyonu bulunmayan** ve **Yönetmeliğin öngördüğü ilgili diğer şartları yerine** getiren laboratuvara Genel Müdürlük tarafından verilen“İş Hijyeni Ölçüm, Test ve Analiz Ön Yeterlik Belgesi’ni”,

Yerinde inceleme: Genel Müdürlükçe ön yeterlik veya yeterlik belgesi alacak laboratuvarın, bu Yönetmelik hükümlerini yerine getirip getirmediğini belirlemek amacıyla, laboratuvarın değerlendirilme ve raporlanmasını,

Yeterlik belgesi: Bu Yönetmelik hükümlerini yerine getiren laboratuvara Genel Müdürlük tarafından verilen “İşHijyeni Ölçüm, Test ve Analiz Yeterlik Belgesi’ni”,

Yeterlik yoklaması: Genel Müdürlükçe ön yeterlik veya yeterlik belgesi verilmiş laboratuvarın, bu Yönetmeliğin hükümlerine uygun çalışıp çalışmadığının tespiti amacıyla yapılan her türlü ani, programlı veya şikâyete bağlı olarak yerinde ve/veya hizmet verilen işyeri ortamında takip edilmesini, ifade eder.

İşverenlerin yükümlülükleri

(1) İşveren, işyerinde bulunan, kullanılan veya herhangi bir şekilde işlem gören maddelerin ve çalışma ortam koşullarının tehlikelerinden, zararlı etkilerinden çalışanları korumak zorundadır. Güvenli bir çalışma ortamı sağlamak amacıyla çalışma ortamındaki kişisel maruziyetlere veya çalışma ortamına yönelik fiziksel, kimyasal ve biyolojik etkenlere yönelik ölçüm, test, analiz ve değerlendirmeleri, ön yeterlik veya yeterlik belgesini haiz laboratuvarlarayaptırmakla yükümlüdür.

(2) İşveren, iş hijyeni ölçüm, test ve analizlerini risk değerlendirmesine bağlı olarak yaptırır. İşyeri ortamının veya işin gereği olarak kişisel maruziyetlerde farklılık oluştuğunda,

işyeri hekimi veya iş güvenliği uzmanının gerekli görmesi halinde iş hijyeni ölçüm, test ve analizleri tekrarlanır.

(3) İşveren laboratuvarlardan işyerine iş hijyeni ölçüm, test ve analizleri yapmak üzere gelen laboratuvarpersonelinin işverenine aşağıdaki hususlarda bilgilendirme yapar:

a) İşyerinde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri, koruyucu ve önleyici tedbirler.

b) İlk yardım, olağan dışı durumlar, afetler ve yangınla mücadele ve tahliye işleri konusunda görevlendirilen kişiler.

(4) İşveren, laboratuvar personeline iş yerinde yürüttüğü faaliyetler süresince eşlik edecek, işin yürütülmesi hakkında bilgi sahibi olan bir kişiyi görevlendirir.

(5) İşveren, yaptıracığı iş hijyeni ölçüm, test ve analizlerinin yapılması sırasında doğru sonuçları almak için:

a) İş hijyeni ölçüm, test veya analizi gerçekleştirecek deney personeline işyerinde kullanılan teknolojiler hakkında gerekli bilgileri verir ve personelin çalışanlarla görüşmelerini sağlar.

b) Laboratuvar tarafından hazırlanan plana göre iş hijyeni ölçüm, test ve analizlerinin yapılmasını sağlar.

c) Normal çalışma şartlarında ve üretim kapasitesinde herhangi bir değişiklik yapmadan, gerçek sonuçları verecek şekilde çalışmanın sürdürülmesini sağlar.

ç) İşyerinde ölçümü yapılacak fiziksel, kimyasal ve biyolojik etkenler hakkında her türlü bilgi, belge ve dokümanı, malzeme güvenlik bilgi formlarını da içerecek şekilde laboratuvarlara verir.

d) Bu Yönetmelik hükümleri uyarınca yapılan bütün iş hijyeni ölçüm, test, analiz ve değerlendirme sonuçları ile ilgili kayıtlar, denetimlerde istenildiğinde gösterilmek üzere işyerinde saklanır.

e) İşyerinde iş hijyeni ölçüm, test ve analiz kayıtlarının saklanmasında mevzuatla belirlenen süreler esastır. Ancak mevzuatta belirlenmeyenler için saklama süresi 10 yıldır.

(6) İşveren, mevzuat gereği işyerinde yapılacak iş hijyeni ölçüm, test ve analizlere ilişkin çalışanların veya temsilcilerinin görüşlerini alır.

Laboratuvarın yükümlülükleri

(1) İşyerinde iş hijyeni ölçüm, test ve analizleri, bu Yönetmeliğin 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen istisnalar hariç, bu konuda ön yeterlik veya yeterlik belgesine sahip laboratuvar tarafından yapılır.

(2) Laboratuvar, yetki alacağı parametrelerle ilgili konularda akreditasyon standardına uygun kalite yönetim sistemi kurar, uygular ve iyileştirir.

(3) Laboratuvar, sunduğu iş hijyeni ölçüm, test ve analiz hizmetleri kapsamında Ek-1'de belirtilen parametrelerden herhangi birini bulunduruyorsa, bu parametreye dair kullandığı metotlardan, Türk Akreditasyon Kurumu tarafından akreditasyon standardına göre akredite olur. Ek-1'de belirtilen parametrelerden herhangi biriyle ilgili iş hijyeni ölçüm, test veya analizi yapmıyorsa, uyguladığı iş hijyeni ölçüm, test ve analizi kapsamına giren metotların **en az birinden**, Türk Akreditasyon Kurumu tarafından akreditasyon standardına göre akredite olur.

(4) Bu maddenin üçüncü fıkrasına göre akredite olması zorunlu olmayan parametreleri ölçen ve bu parametrelerden akredite olmamış olan laboratuvarın ilgili parametreler için sağlayacağı şartlar aşağıda belirtilmiştir:

a) Kalite yönetim sistemini, iş hijyeni ölçüm, test ve analiz sonuçlarının doğruluğunu güvenceye alacak seviyede dokümanite eder.

b) Sistem dokümantasyonu, ilgili personele iletilir ve bu personel tarafından anlaşılır, ulaşılabilir ve uygulanabilir olur.

c) Talep, teklif veya sözleşmelerin gözden geçirilmesi için bir prosedür oluşturur ve bunların sürekliliğini sağlar.

ç) İş hijyeni ölçüm, test ve analizlerinin kalitesini etkileyen gerekli hizmetlerin, malzemelerin seçilmesi ve satın alınması için bir politikaya ve prosedürlere sahip olur. Alınan malzemelerin amaca uygunluğu kontrol edilir.

d) Uygun olmayan iş hijyeni ölçüm, test veya analiz işlemleri için sorumlular ve yetkililer belirlenir ve uygunsuzluğun tekrarını önlemek için gerekli bütün tedbirler alınır. Raporlanan iş hijyeni ölçüm, test ve analiz sonuçlarında herhangi bir hata tespit edildiğinde, hatanın önemi değerlendirilir, ilgili raporda yapılan değerlendirmeye göre revizyon veya geri çekme işlemi yapılır.

e) Her deney için bir prosedür oluşturularak sadece yetkinliği sağlanmış ve yetkilendirilmiş personelin deneyi yapması sağlanır.

f) **Deney personeli, kullandığı cihazlarla ilgili temel eğitimleri alır. Eğitimler, ilgili cihaz konusunda yetkin başka bir kurumun verdiği eğitim sertifikası veya bu tip sertifikaya sahip bir kişinin verdiği kurum içi eğitimle kayıt altına alınır**

g) Deney personeli kullandığı metoda uygun çalışır ve bu metodun bütün şartlarını yerine getirir.

ğ) Çevre ve yerleşim şartlarının deney sonuçlarını olumsuz etkilememesi için gerekli her türlü tedbir alınır. Numune alma veya deney, laboratuvarın tesisleri dışında gerçekleşiyorsa, sonuçları etkileyebilecek ortam şartları değerlendirilir ve kayıt altına alınır.

h) Metotların ve prosedürlerin gerektirdiği şekilde veya çevre şartlarının sonuçların kalitesini etkileyebileceği yerlerde, çevre şartlarını izler, kontrol ve kayıt eder.

ı) Ölçüm belirsizliği tayini için prosedür oluşturulur ve uygulanır. Deneyin doğası gereği ölçüm belirsizliği hesaplanamıyorsa, en azından bütün belirsizlik bileşenleri tanımlanmaya çalışılır.

i) Metodun uygulanabilmesi için gerekli bütün cihazlara sahip olur.

j) İlgili standartlara, üreticinin sağladığı bilgiler ve kullanım kılavuzu ile kullanım sıklığına göre cihazların bakım ve kalibrasyon periyotları belirlenir. Belirlenen periyotlara göre bakım ve kalibrasyonları yaptırılır, kayıtları saklanır.

k) Kalibrasyonlar akredite kalibrasyon laboratuvarlarına yaptırılır. Eğer ihtiyaç duyulan kalibrasyonları gerçekleştirecek akredite kuruluş bulunmaması halinde uluslararası izlenebilirliği olan kalibrasyon laboratuvarlarında yaptırılır.

l) Deneylerin geçerliliğinin izlenebilmesi için iç ve dış kalite kontrol prosedürlerine sahip olmalıdır. Düzenli olarak sertifikalı referans malzemeler kullanılır ve/veya ikincil referans malzemeleri kullanılarak iç kalite kontrolü yapılır. Yeterlilik deneyleri ve laboratuvarlar arası karşılaştırma programlarına iştirak edilir.

m) Kalite kontrol verileri laboratuvar tarafından analiz edilir. Önceden tanımlanmış olan kriterlerin dışında olduğu tespit edilmesi durumunda problemi düzeltmek ve yanlış sonuçların elde edilmesini önlemek için planlanmış önlemler uygulanır.

(5) Laboratuvar aşağıdaki hususlara uymakla yükümlüdür:

a) İşyerinde, iş hijyeni ölçüm, test ve analizini yapacak personelin, işyeri kurallarına ve çalışma talimatlarına uymasını sağlar.

b) İş hijyeni ölçüm, test ve analizi yapılan işyerine ait üretim teknolojileri, kullanılan hammaddeler gibi işverenin ve işyerinin meslek sırları ile çalışanlara ait sağlık gözetimi bilgileri, personel bilgileri gibi gördükleri ve öğrendikleri hususları tamamen gizli tutar.

(6) Bütün kalite yönetim sistemi kayıtları, konularına ilişkin ilgili mevzuatın öngördüğü süreler göz önünde bulundurularak saklanır. Mevzuatta ölçülen parametrelerle ilgili bir süre belirtilmiyorsa, söz konusu kayıtlar en az 10 yıl süre ile saklanır.

(7) Laboratuvarın başka adreste faaliyet gösteren şubeleri de ayrı ayrı bu Yönetmelik şartlarını haiz olmak ve ön yeterlik veya yeterlik belgesi almak zorundadır.

Metot seçimi

(1) Laboratuvar, metot seçiminde aşağıdaki hususlara uymak zorundadır:

a) Elde edilen sonuçların iş sağlığı ve güvenliği mevzuatındaki veya ilgili standartlardaki sınır değerler ile karşılaştırılmasına imkân tanıyan iş hijyeni ölçüm, test ve analiz metotlarını kullanmak.

b) Yetki alınan metotların güncel hallerini kullanmak ve bulundurmak.

c) Seçtiđi standart metotları uygulayabildiđini teyit etmek.

ç) Standart olmayan, laboratuvarda geliştirilmiş ve ilavelerle takviye edilmiş veya değiştirilmiş standart metotların amaçlanan kullanıma uygun olduklarını teyit etmek için bu metotları geçerli kılmak.

Laboratuvar bölümleri

(1) Laboratuvarda aşığıda belirtilen hizmet bölümlerinin bulunması zorunludur;

a) En az 15 m²'lik ofis alanı,

b) Analiz yapan kurumlar için en az 5 m²'lik numunelerin teslim alındığı numune kabul bölümü,

c) Tartım işleminin yapıldığı laboratuvarında, sonuçların çevre şartlarından olumsuz şekilde etkilenmesini engelleyecek en az 5 m²'lik ayrı bir tartım bölümü,

ç) Enstrümantal analiz cihazlarında çalışılıyorsa, her bir cihaz için en az 5 m²'lik bir alan,

d) Kimyasal maddeler varsa, bunların depolanması için en az 6 m²'lik ayrı bir bölüm ve bu bölümde kimyasal maddelerin, yapısına, risk gruplarına ve saklama koşullarına göre muhafaza edecek, gerekiyorsa havalandırma sistemli, kilitlenebilir bir dolap.

(2) Analiz yapılan laboratuvarlarda çalışma konularına göre fiziksel, kimyasal ve biyolojik etken analizlerinin deney sonuçlarının kalitesini olumsuz etkileme ihtimalini ortadan kaldıracak şekilde yapılmasını sağlayacak her bir deney için ayrı hizmet bölümleri bulunur.

Bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrası yayımı tarihinden itibaren 2 yıl sonra, 6 ncı maddenin diğer fıkraları ve bu Yönetmeliğin diğer maddeleri yayımı tarihinden itibaren 6 ay sonra yürürlüğe girer.

“”**MADDE 6 – (1) İşyerinde iş hijyeni ölçüm, test ve analizleri, bu Yönetmeliğin 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen istisnalar hariç, bu konuda ön yeterlik veya yeterlik belgesine sahip laboratuvar tarafından yapılır.**””””

**LABORATUVARIN İŞ HİJYENİ ÖLÇÜM, TEST VE ANALİZ HİZMETLERİ KAPSAMINDA
AKREDİTASYON BELGESİ ALMASI ZORUNLULUĞU OLAN PARAMETRE LİSTESİ**

Sıra No	Parametre
1	Kişisel Solunabilir Tozların Konsantrasyonu
2	İşyeri Ortamı Solunabilir Tozların Konsantrasyonu
3	Kişisel Gürültü Maruziyeti
4	İşyeri Ortamı Gürültü ölçümleri
5	Kişisel Titreşim Maruziyeti
6	Havadaki Kurşun Konsantrasyonu (kişisel ve işyeri ortamı)
7	Havadaki Sülfürik Asit Konsantrasyonu (kişisel ve işyeri ortamı)
8	Havadaki Amonyak Konsantrasyonu (kişisel ve işyeri ortamı)
9	Havadaki Formaldehit Konsantrasyonu (kişisel ve işyeri ortamı)
10	Havadaki Benzen Konsantrasyonu (kişisel ve işyeri ortamı)
11	Havadaki Toluen Konsantrasyonu (kişisel ve işyeri ortamı)
12	Havadaki Ksilen Konsantrasyonu (kişisel ve işyeri ortamı)
13	Havadaki Hekzan Konsantrasyonu (kişisel ve işyeri ortamı)
14	Havadaki Arsenik Konsantrasyonu (kişisel ve işyeri ortamı)
15	Havadaki Civa Konsantrasyonu (kişisel ve işyeri ortamı)
16	Toz içerisindeki serbest silis analizi (kişisel ve işyeri ortamı)
17	Renk Karşılaştırma Metodu ile Gaz ve Buhar Konsantrasyonu
18	Aydınlatma
19	Termal Konfor
20	Manyetik Alan Ölçümleri
21	Radyasyon Ölçümleri
22	Asbest Ölçüm ve Numune Alma İşlemleri